

ГРАНТИ ПРОГРАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ «КРЕАТИВНА ЄВРОПА» ДЛЯ ПРЕДСТАВНИКІВ КУЛЬТУРИ ТА КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

GRANTS OF THE CREATIVE EUROPE PROGRAM OF THE EUROPEAN COMMISSION FOR REPRESENTATIVES OF CULTURE AND CREATIVE INDUSTRIES

Кобеля-Звір М.Я.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5627-9408>

Kobelia-Zvir Mariana

Lviv University of Trade and Economics

У статті розглянуто грантові можливості однієї з найбільших програм Європейської комісії «CREATIVE EUROPE PROGRAME» («Креативна Європа»). Продемонстровано її основні цілі, а саме: підтримувати створення європейських творів і допомагати культурним і творчим секторам скористатися можливостями цифрової ери та глобалізації, щоб досягти свого економічного потенціалу, сприяючи сталому зростанню, створенню робочих місць і соціальній єдності; сприяти конкурентоспроможності та інноваціям європейської аудіовізуальної індустрії та допомагати європейській культурі та медіа-сектору отримати доступ до нових міжнародних можливостей, ринків та аудиторії; сприяти міжсекторальним інноваційним діям і різноманітним, незалежним і плюралістичним ЗМІ. Зазначено, що з 2014 до 2020 року на підтримку європейських проектів програмою ЄС «Креативна Європа» було виділено 1,46 мільярда євро, а на період 2021–2027 роки її загальний бюджет складає вже 2,44 млрд євро. Наголошено, що Україна бере участь у цій програмі як головний партнер або партнер. Означено, що в пріоритетах програми підтримувати культуру, медіа та міжсекторальну співпрацю. Наведено аналіз особливостей залучення її фінансових інструментів представниками культури та креативної галузі України, а саме: наявність відмінних від інших програм Європейської комісії критеріїв прийнятності та умови аплікування в грантових конкурсах. Продемонстровано історію успіху, пов'язані з Україною від моменту її приєднання до програми. Наголошено на тому, що в Європейській комісії програму «Креативна Європа» вважають найбільш досконалою в порівнянні з її попередницями, яка надає великі можливості для розвитку культури та креативних індустрій у країнах європейського простору. Підсумовано, що представники українських культурних та креативних інституцій мають великі можливості як для професійного зростання, так і для поглиблення зв'язків із колегами з європейського простору. Активне використання грантових інструментів українськими організаціями сприятиме зміцненню культурної та креативної галузей України та, як наслідок, пришвидшить вступ України до ЄС.

Ключові слова: Креативна Європа, Creative Europe, гранти ЄС, гранти Європейської комісії, гранти для культурної сфери, гранти для митців, гранти для ЗМІ, гранти для креативних індустрій.

The article examines the grant possibilities of one of the largest programs of the European Commission "CREATIVE EUROPE PROGRAME". Its main objectives are demonstrated, namely: to support the creation of European works and to help the cultural and creative sectors to take advantage of the opportunities of the digital age and globalization to reach their economic potential, promoting sustainable growth, job creation and social cohesion; promote the competitiveness and innovation of the European audiovisual industry and help the European culture and media sector gain access to new international opportunities, markets and audiences; promote cross-sectoral innovative actions and diverse, independent and pluralistic media. It is noted that from 2014 to 2020, the EU program "Creative Europe" allocated 1.46 billion euros to support European projects, and for the period 2021–2027, its total budget is already 2.44 billion euros. It is emphasized that Ukraine participates in this program as a main partner or partner. It was noted that the priorities of the program are to support culture, media and intersectoral cooperation. An analysis of the peculiarities of the involvement of its financial instruments by representatives of the culture and

creative industry of Ukraine is given, namely: the presence of eligibility criteria different from other programs of the European Commission, and the conditions of application in grant competitions. Success stories that Ukraine has had since joining the program have been demonstrated. It was emphasized that the European Commission considers the "Creative Europe" program to be the most advanced compared to its predecessors, which provides great opportunities for the development of culture and creative industries in the countries of the European space. It was concluded that representatives of Ukrainian cultural and creative institutions have great opportunities for both professional growth and deepening ties with colleagues from the European space. The active use of grant instruments by Ukrainian organizations will contribute to the strengthening of the cultural and creative industries of Ukraine and, as a result, will speed up Ukrainians' accession to the EU.

Keywords: *Creative Europe, Creative Europe, EU grants, European Commission grants, grants for the cultural sphere, grants for artists, grants for mass media, grants for creative industries.*

Постановка проблеми. 01 січня 2014 р. Європейською комісією було створено масштабну рамкову програму під назвою «Креативна Європа» («CREATIVE EUROPE PROGRAM»), розраховану на 7 років до 2020 р. Її метою була широка та всеосяжна підтримка культурних і креативних індустрій та збереження і розвитку мовного розмаїття країн Європи [1]. Для України спочатку були доступними грантові інструменти програми ЄС та Східного партнерства «Культура та креативність» (2015–2018 рр.), а з 01 січня 2016 р. Україна офіційно приєдналася і стала повноправною учасницею програми «Креативна Європа». 19 листопада 2015 р. між урядом України та Європейською комісією було підписано угоду про участь України у програмі «Креативна Європа» [11; 12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти участі України в програмі ЄС «Креативна Європа» багаторазово знаходилися у фокусі уваги дослідників, зокрема таких як: О.О. Маруховська-Картунова, М.К. Кеда, Т. Соломенна, О.Г. Ількова, Х.В. Плецан, О. Гладиш, С.В. Сіденко та ін. [2–8; 10].

Т. Соломенна вважає, що формування культурної політики в ЄС залишається прерогативою урядів країн-учасниць, проте на початку 2000-х рр. започатковані комплексні програми «Культура», розраховані на кілька років, спрямовані на збереження культурної спадщини, підтримку різних креативних секторів – мистецтва, літератури, архітектури тощо, на розвиток міжкультурного діалогу, взаємоповаги всіх громадян ЄС [10].

Маруховська-Картунова О.О. зробила висновок: участь України в рамковій програмі ЄС «Креативна Європа», яка була розпочата в 2016 році, має велике значення для визнання розвитку культурних та креативних індустрій в Україні як одного з основних стратегічних напрямів державної політики у сфері культури [7].

О. Гладиш наголосила, що сьогодні ми маємо можливість використовувати європейські принципи, дослідження та фінанси для реформування культурної галузі. Виклики, з якими стикаються країни ЄС, актуальні і для українського суспільства [8].

М.К. Кеда акцентує: Робочий план відносно галузі культури на 2023–2026 роки і Резолюція

щодо цього плану дають можливість спрогнозувати діяльність програми щодо підтримки України на найближчу перспективу. Фіксація намірів у нормативних документах програми надає гарантії подальшої сталої солідарності з Україною не тільки у питаннях культури, але й питаннях спільного європейського майбутнього [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на ретельну увагу науковців до можливостей програми «Креативна Європа», поза увагою дослідників залишилися її цілі, пріоритети та дестинації, а також особливості участі та можливі наслідки та ефект від реалізації підтриманих нею проєктів в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження цілей, пріоритетів та дестинацій програми ЄС «Креативна Європа», а також аналіз особливостей залучення її фінансових інструментів представниками культури та креативної галузі України.

Вклад основного матеріалу дослідження. Програма «Креативна Європа» є вдосконаленою та краще профінансованою, аніж її попередниці («Аріан», «Рафаель», «Калейдоскоп», «Культура 2000», «Культурна програма») ініціативою реалізації культурної політики в ЄС та його партнерів. У листопаді 2015 р. Україна підписала Угоду про приєднання до програми ЄС «Креативна Європа» і з 2016 р. стала повноправною її учасницею [9; 14].

Грантові інструменти програми «Креативна Європа» для фінансування проєктів митців, культурних діячів, представників креативних індустрій набувають все більшої популярності в Україні. Підтримка проєктів на досягнення програмних цілей та пріоритетів зумовлює поглиблення міжнародних культурних зв'язків та євроінтеграційні процеси нашої держави.

Основними джерелами для даного дослідження є веб-сайт Європейської комісії (FTOP), офіційні документи самої програми, що регулювали її діяльність, а також повідомлення про поточні конкурси та їх результати на сайтах Креативної Європи, представництва програми в Україні та на платформах-агрегаторах, де фіксується інформація про відкриті грантові можливості [9; 13–15].

Сьогодні існує перспектива отримати фінансові ресурси за допомогою програми Creative Europe (CREA) «Креативна Європа» – це програма Європейської комісії з підтримки культурного та аудіовізуального секторів. Основні цілі програми:

1) підтримувати створення європейських творів і допомагати культурним і творчим секторам скористатися можливостями цифрової ери та глобалізації, щоб досягти свого економічного потенціалу, сприяючи сталому зростанню, створенню робочих місць і соціальній єдності;

2) сприяти конкурентоспроможності та інноваціям європейської аудіовізуальної індустрії та допомагати європейській культурі та медіа-секторам отримати доступ до нових міжнародних можливостей, ринків та аудиторій;

3) сприяти міжсекторальним інноваційним діям і різноманітним, незалежним і плюралістичним ЗМІ.

Програма охоплює декілька підпрограм.

Підпрограма «Культура» як частина програми «Креативна Європа» охоплює всі сектори культурних та креативних індустрій (за винятком аудіовізуального сектору та кіно). На підпрограму «Культура» припадає щонайменше 33% бюджету програми «Креативна Європа».

Підпрограма «Медіа» як частина програми «Креативна Європа» підтримує кіно та аудіовізуальний сектор. На підпрограму «Медіа» припадає щонайменше 58% бюджету програми «Креативна Європа».

Підпрограма «Міжсекторальна співпраця» як частина програми «Креативна Європа» сприяє співпраці між різними культурними та креативними секторами, а також охоплює напрямок новинних ЗМІ. На підпрограму «Міжсекторальна співпраця» припадає щонайменше 9% бюджету програми «Креативна Європа» [9; 14].

З 2014 до 2020 року на підтримку європейських проектів програмою ЄС «Креативна Європа» було виділено 1,46 мільярди євро. В новій програмі на 2021–2027 роки її загальний бюджет складає вже 2,44 млрд євро. Україна бере участь у цій програмі як головний партнер або партнер.

Особливостями залучення фінансових інструментів програми «Креативна Європа» представниками культурної та креативної галузей України вважаємо наступні:

1. Проектні пропозиції на отримання гранту програми можуть подавати виключно юридичні особи, зареєстровані згідно зі встановленою процедурою на порталі Європейської комісії (FToP) [15]. За допомогою Порталу організація надає про себе правову і фінансову інформацію, завантажує документи, заповнює і подає заявки, а також одержує ідентифікаційний код (Participant Identification Code – PIC).

2. Обов'язковою умовою отримання фінансування є створення консорціуму з партнерів

або «співорганізаторів» із різних європейських країн, які бажають здійснювати спільне співробітництво культурного характеру.

3. Якщо спільне фінансування є для організації недоцільним, вона може стати «асоційованим партнером». Асоційований партнер – це суб'єкт культурної діяльності з країни, що має право на участь у проектах, або з третьої країни, яка бере участь у діяльності, але в інших масштабах і на іншому рівні участі, ніж співорганізатори. Витрати, понесені асоційованими партнерами, не є санкціонованими витратами, якщо тільки такі витрати не компенсуються безпосередньо координатором та/або партнерами [9].

4. Проектні пропозиції заявники подають безпосередньо до Виконавчого агентства з питань освіти та культури у Брюсселі.

На офіційному сайті Національного бюро програми «Креативна Європа» в Україні представлено історію успіху українських креативних індустрій [1; 9].

У підпрограмі «Культура» було підтримано 3 проекти. А в межах конкурсів «Проекти міжнародної співпраці» – профінансовано 29 проектів. Три проекти отримали фінансування в конкурсі MUSIC MOVES EUROPE. В межах конкурсу «Художній переклад» – 18 підтриманих проектів. Підпрограма «Медіа» відзначилася трьома підтриманими проектами, а в підпрограмі «Міжсекторальна співпраця» профінансовано 13 проектів [1; 9].

У квітні 2019 року Goethe-Institut, Французький інститут, Nida Art Colony/Nidos meno kolonija Вільнюської академії мистецтв та фонд IZOLYATSIA. Platform for Cultural Initiatives розпочали реалізацію програми мобільності для митців та спеціалістів у сфері культури i-Portunus. Це проект, обраний і профінансований програмою Європейського Союзу «Креативна Європа». Він розрахований на митців та спеціалістів у галузі культури, які працюють у сфері перформативного чи візуального мистецтва та є резидентами країн-учасниць програми ЄС «Креативна Європа». Програмою було оголошено три конкурси для підтримки короткотермінових (15–85 днів у період між 15 червня і 31 грудня 2019 року) міжнародних схем мобільності.

За результатами першого конкурсу, Україна увійшла в ТОП-10 країн рейтингу, що отримали гранти мобільності. 9 з 38 українців, що подалися на конкурс програми, отримали такі гранти. А ще Україна є єдиною країною в десятці рейтингу, яка не є членом Європейського Союзу. Всього на конкурс було подано 1222 заявки.

У другому конкурсі 7 українських аплікандтів здобули перемогу. Україна знов увійшла в ТОП-10 країн рейтингу, що отримали гранти мобільності. Крім того, Україна ще єдина країна в такому рейтингу, яка не є членом

Європейського Союзу. Всього на конкурс було подано 710 заявок.

У третьому конкурсі 3 українські апліканти здобули перемогу. Всього на конкурс було подано 586 заявок [1; 9].

Ще до приєднання України до програми ЄС «Креативна Європа» у 2016 році наступні копродукційні фільми за участі України були профінансовані програмою «Медіа», яка діяла в той час окремо: документальні фільми: «Українські шерифи»/Ukrainian Sheriffs (2016), Dybuk. Rzecz o wędrówce dusz/Dybbuk - A report on the Banality of the Earth (2015), «Майдан»/Maidan (2014), «Пил»/Dust (2001); драми «Земля забуття»/La Terre Outragée (2011), «Люксембург»/Luxembourg, «Щастя моє»/Schastye Moe (2010), «Жінки без чоловіків»/Zapan-e bedun-e mardan (2009), воєнна драма «4 дні в травні»/4 Tage im Mai (2011) [1; 9].

Метою річної програми Креативної Європи на 2023 рік (бюджет – 5 млн євро) було надання підтримки українцям, переміщенням через війну, зокрема дітям, а також створення платформи для відновлення культурного і креативного секторів у середньостроковій перспективі [16].

На думку експертів, результати реалізації проектів, підтриманих у межах програми «Креативна Європа», стають відчутними одразу після закінчення проектних заходів. А саме: представники культури та креативних індустрій отримують безпосередній бенефіт, адже: вони реалізують проекти міжнародної співпраці, створюють професійні мережі та платформи промоції; користуються можливостями мобільності, отримують визнання та нагороди у сфері літератури, музики, архітектури, культурної

спадщини, а також премії «Культурна столиця Європи» та European Heritage Label.

На нашу думку, наслідок реалізації проектів, підтриманих програмою «Креативна Європа», полягає у відчутному підвищенні конкурентоспроможності представників культурного та аудіовізуального секторів. Завдяки реалізованним проектам: відбувається їх стале зростання, створюються робочі місця, проявляється соціальна єдність; реалізуються інноваційні міжсекторальні проекти; стимулюється створення європейських творів тощо. Митці з України отримують доступ до нових міжнародних можливостей, ринків та аудиторії; мають шанс скористатися перспективами цифрової ери та глобалізації.

Висновки. В Європейській комісії програму «Креативна Європа» вважають найбільш досконалою в порівнянні з її попередницями, яка надає великі можливості для розвитку культури та креативних індустрій у країнах європейського простору. Дослідивши програмні цілі, пріоритети та дестинації програми, а також результативність її підтримки для України доцільно зробити висновок: представники українських культурних та креативних інституцій мають великі можливості як для професійного зростання, так і для поглиблення зв'язків із колегами з європейського простору. Активне використання грантових інструментів українськими організаціями сприятиме зміцненню культурної та креативної галузей України та, як наслідок, пришвидшить вступ України до ЄС. У подальших наших дослідженнях ми приділимо увагу впливу грантового фінансування програми «Креативна Європа» на суміжні галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Історії успіху. Сайт «Креативна Європа Україна». URL: <https://creativeeurope.in.ua/p/successstories> (дата звернення: 19.10.2023).
2. Кобеля-Звір М.Я. Грантові програми Європейської комісії як інструменти розвитку: можливості та бар'єри. *Бізнес-навігатор*. Випуск 2 (72) 2023. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2023/72_2023/9.pdf (дата звернення: 09.10.2023).
3. Лукашенко Л.В., Чубіна Т.Д. ERASMUS+: нові можливості у сфері вищої освіти. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю «Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє». URL: <http://reposit.sc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17944/1/2018.pdf#page=122> (дата звернення: 28.10.2023).
4. Кеда М.К. Україна і «Креативна Європа»: реалії та перспективи співпраці в умовах війни. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/23724/1/INORKKI_2023_P024-026.pdf (дата звернення: 17.10.2023).
5. Кобеля-Звір М.Я. Основні підходи до визначення поняття гранту. *Київський економічний науковий журнал*. № (2). С. 16–21. URL: <https://journals.kyumu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/57> (дата звернення: 01.10.2023).
6. Маруховська-Картунова О.О. Участь України в реалізації підпрограми «Культура» програми ЄС «Креативна Європа». URL: https://www.researchgate.net/profile/Volodymyr-Hrysiuk/publication/373173678_Innovacijni_tehnologii_v_dizajni_ditacoj_knigi/links/64de6cc1177c5904130095ff/Innovacijni-tehnologii-v-dizajni-ditacoj-knigi.pdf#page=300 (дата звернення: 22.10.2023).
7. Маруховська-Картунова О.О. Успішні практики міжнародних проектів культурних та креативних індустрій програми ЄС «Креативна Європа» в Україні. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/343/9452/19716-1?inline=1> (дата звернення: 03.10.2023).
8. Гладіш О. Культурне співробітництво України та ЄС: програма ЄС «Креативна Європа». URL: <https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/6427/document.pdf#page=222> (дата звернення: 14.10.2023).

9. Програма «Креативна Європа». URL: <https://creativeeurope.in.ua/> (дата звернення: 22.10.2023).
10. Соломенна Т. Україна в програмі ЄС «Креативна Європа». URL: <https://dspace.chnpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7607> (дата звернення: 07.10.2023).
11. Угода між урядом України та Європейською Комісією про участь України у Програмі «Креативна Європа»: програма Європейського Союзу для сектору культури та креативності. Документ 984_020, чинний, поточна редакція – ратифікація від 03.02.2016, підстава – 978-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_020#Text (дата звернення: 16.10.2023).
12. Україна приєдналася до Програми ЄС «Креативна Європа» (2021-2027). Сайт «Креативна Європа Україна». Підпрограми. URL: https://creativeeurope.in.ua/posts/Ukraine_joined_CreativeEurope (дата звернення: 17.10.2023).
13. Центр розвитку «ЧАС ЗМІН». URL: <http://www.chaszmin.com.ua/> (дата звернення: 19.10.2023).
14. Creative Europe (CREA). URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/crea2027> (дата звернення: 11.10.2023).
15. Funding & Tender Portal. Find calls for proposals and tenders. URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home> (дата звернення: 14.10.2023).
16. Support for Ukrainian artists, cultural and creative professionals and organizations. URL: <https://culture.ec.europa.eu/news/eu-supports-ukraine-throughculture> (дата звернення: 06.10.2023).

REFERENCES:

1. Istorii uspihku. Sajt «Kreatyvna Yevropa Ukraina». [Success stories. «Creative Europe Ukraine»]. Available at: <https://creativeeurope.in.ua/p/successstories> (accessed October 19, 2023).
2. Kobelia-Zvir M.Ya. (2023) Hrantovi prohramy Yevropejskoi komisii iak instrumenty rozvytku: mozhlyvosti ta bariery [Grant programs of the European Commission as development tools: opportunities and barriers]. *Biznes-navihator*, is. 2 (72). Available at: http://business-navigator.ks.ua/journals/2023/72_2023/9.pdf (accessed October 9, 2023).
3. Lukashenko L.V., Chubina T.D. ERASMUS+: novi mozhlyvosti u sferi vyschoi osvity [ERASMUS+: new opportunities in the field of higher education]. *Materialy Vseukrainskoi naukovoï konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu «Humanitarnyi dyskurs suspilnykh problem: mynule, suchasne, maibutnie»*. Available at: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17944/1/2018.pdf#page=122> (accessed October 28, 2023).
4. Keda M.K. Ukraina i «Kreatyvna Yevropa»: realii ta perspektyvy spivpratsi v umovakh viny [Ukraine and «Creative Europe»: realities and prospects of cooperation in the conditions of war]. Available at: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/23724/1/INORKKI_2023_P024-026.pdf (accessed October 17, 2023).
5. Kobelia-Zvir M. Ya. Osnovni pidkhody do vyznachennia poniattia hrantu [Basic approaches to defining the concept of a grant]. *Kyivskiy ekonomichnyi naukoviy zhurnal*, no. (2), pp. 16–21. Available at: <https://journals.kymu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/57> (accessed October 1, 2023).
6. Marukhovska-Kartunova O.O. Uchast Ukrainy v realizatsii pidprohramy «Kultura» prohramy YeS «Kreatyvna Yevropa» [Ukraines participation in the implementation of the sub-program «Culture» of the EU program «Creative Europe»]. Available at: https://www.researchgate.net/profile/Volodymyr-Hrysiuk/publication/373173678_Innovacijni_tehnologii_v_dizajni_ditacoï_knigi/links/64de6cc1177c5904130095ff/Innovacijni-tehnologii-v-dizajni-ditacoï-knigi.pdf#page=300 (accessed October 22, 2023).
7. Marukhovska-Kartunova O. O. Uspishni praktyky mizhnarodnykh proektiv kulturnykh ta kreatyvnykh industriï prohramy YeS «Kreatyvna Yevropa» v Ukraini [Successful practices of international projects of cultural and creative industries of the EU program «Creative Europe» in Ukraine]. Available at: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/343/9452/19716-1?inline=1> (accessed October 3, 2023).
8. Hladysh O. Kulturne spivrobotnytstvo Ukrainy ta YeS: prohrama YeS «Kreatyvna Yevropa» [Cultural cooperation between Ukraine and the EU: the EU program «Creative Europe»]. Available at: <https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/6427/document.pdf#page=222> (accessed October 14, 2023).
9. Prohrama «Kreatyvna Yevropa» [«Creative Europe» program]. Available at: <https://creativeeurope.in.ua/> (accessed October 22, 2023).
10. Solomena T. Ukraina v prohrami YeS «Kreatyvna Yevropa» [Ukraine in the EU program «Creative Europe»]. Available at: <https://dspace.chnpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7607> (accessed October 7, 2023).
11. Uhoda mizh uriadom Ukrainy ta Yevropejskoiu Komisiieiu pro uchast Ukrainy u Prohrami «Kreatyvna Yevropa»: prohrama Yevropejskoho Soiuzu dlia sektoru kultury ta kreatyvnosti. Dokument 984_020, chynnyj, potochna redaktsiia – ratyfikatsiia vid 03.02.2016, pidstava – 978-VIII. [Agreement between the Government of Ukraine and the European Commission on Ukraines participation in the «Creative Europe» Program: the European Unions program for the culture and creativity sector. Document 984_020, valid, current edition - ratification dated 02.03.2016, basis - 978-VIII..]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_020#Text (accessed October 16, 2023).
12. Ukraina pryednalasia do Prohramy YeS «Kreatyvna Yevropa» (2021-2027). Sajt «Kreatyvna Yevropa Ukraina». Pidprohramy. [Ukraine joined the EU Program «Creative Europe» (2021-2027). «Creative Europe Ukraine» website. Subroutines.]. Available at: https://creativeeurope.in.ua/posts/Ukraine_joined_CreativeEurope (accessed October 17, 2023).

13. Tsentr rozvytku «ChAS ZMIN» [«TIME OF CHANGES» development center]. Available at: <http://www.chaszmin.com.ua/> (accessed October 19, 2023).

14. Creative Europe (CREA). Available at: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/crea2027> (accessed October 11, 2023).

15. Funding & Tender Portal. Find calls for proposals and tenders. Available at: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home> (accessed October 14, 2023).

16. Support for Ukrainian artists, cultural and creative professionals and organizations. Available at: <https://culture.ec.europa.eu/news/eu-supports-ukraine-throughculture> (accessed October 6, 2023).